1
Nisan
1968

50 Kuruş

Yıl: 1 Sayı: 17

İstanbul
TEKSTİL
işçisinin sesi

Sahibi: Rıza GÜVEN
—İstanbul Tekstil sendikası adına—

Yazı İşleri Müdürü: Bahir ERSOY

ADRES: Cağaloğlu, Sıhhıye Apt. Kat 3 İstanbul Telefon 27 67 82
Dizgi: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Limited Şirketi
Baskı: Çetin Basımevi

işçiler işkenceye son verdi

İş Kanunu

Madde 16 — Süresi belirli olsun ve ya olmasın sürekli hizmet akitlerinde işçi aşağıda yazılı hallerde dilerse akdi sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeden feshedebilir.

Toplu Sözleşme

Madde 31 — ÜCRETLERİN TEDİYESİ:

Her haftanın avansı, işçilerin çalıştıkları 40 saatlik brüt ücret tutarı olarak müteakip Pazartesi günü ödenir. Bakiye ücret ve primler müteakip ayın 15 de verilir. Avans ve tediyelerin yukarıda tesbit edilen günlerde ve iş saatleri içinde verilmesi şarttır. Bu gecikme her halde bir günü geçemez. Tediye günlerinin tatile rastlaması halinde tediye, tatilden önceki iş günü yapılır.

iş kanunu ve toplu sözleşme ne diyor?

125 işçinin örnek direnişi

BAŞYAZI

Anayasamız Angaryayı ve işkenceyi

YEDİKULE, Havagazı sokak 9/17 adresindeki Gabriyel Gavriyeloğlu Mensucat Fabrikasında çalışan 200 işçiden 125'i, işverenin ücretlerini ödememekte ısrar etmesi üzerine; iş aktini feshetmişlerdir.

Şimdiye kadar ülkemizde yapılan en büyük iş akdi feshine yolaçan olayların gelişmesi şöyledir:

Bilindiği gibi; Gabriyel Gavriyeloğlu Mensucat fab rikası, Toplu Sözleşme müzakereleri sırasında çıkan anlaşmazlık yüzünden 3 Temmuz 1967 tarihinden 25

yasaklamıştır

RIZA GÜVEN
Genel Başkan

İşçilere angarya yaptıran ve işkence eden işveren himaye görmemelidir.

Kanunlara saygısızlığı ve toplum düzenini bozuculuğu ile ün yapmış Yedikule Mensucat Fabrikası işvereni Gabriyel Gavriyeloğlu işçilerin sokağa dökülmesine ve bir yaranın yeniden kanamasına yine sebep oldu. 3 Temmuz 1967 de başlayıp, 85 gün sürdükten sonra Sendikanın şartlarını kabul ederek Toplu İş Sözleşmesini imzalayan işveren o günden bugüne kadar işçilere işkence etmektedir. Toplu Sözleşmenin bir çok hükümlerini uygulamadıktan başka, her hafta Pazartesi günü avans ve her ayın 15'nde kat'î tediye yapmayı kabul eden işveren hiç bir ödemeyi zamanında yapmamıştır.

BÖLGE Çalışma Müdürlüğüne ve Cumhuriyet Savcılığına bu konuda yapılan müteaddit müracaatlara rağmen aylardan beri işveren hakkında âmme dâvası dahi açılmamıştır.

Son olarak 15 Mart 1968 günü ödenmesi gereken Şubat ayı ücretleri ile, 18 Mart 1968 günü ödenmesi gereken Mart ayı haftalıkları ayın 20'si olduğu halde ödenmeyince işçiler haklı olarak huzursuzlanmış ve işvereni sıkıştırmaya başlamışlardır. O gün saat 17'de paralarınızı getireceğiz, bekleyin diye işyerini terkeden işveren vekili Bella Gavriyeloğlu saat 20'ye kadar işçileri işyerinde beklettikten başka «İşçiler fabrikamızı terketmiyorlar, yakacaklar, yıkacaklar diye polise şikâyette bulunmuştur.

Derhal işyerine gönderilen bir otobüs dolusu Toplum Polisi işçilerle yaptığı görüşmede işverenin tertip yaptığını anlamıştır. Polisin dağılmaları için yaptığı bütün ricalara rağmen dağılmak istemeyen işçiler sendikacıların yaptıkları görüşmeden sonra sessizce dağılarak evlerine gitmişlerdir.

BU işkenceye bir son verilmesini kararlaştıran işçiler, İş Kanununun 16. maddesine istinaden iş akitlerin haklı sebebe müsteniden feshetmek üzere ertesi günü saat 8'de işverene yazılı müracaat yapmak istemişlerse de, işveren bunları almıyarak Noterden gönderilmesini söylemiş ve böylece işçileri işyerini terkettirerek kanunsuz grev durumuna sokmak istemiştir.

İstifalarını almadıkça işyerinden ayrılmayan işçileri polise şikâyet ettikten başka işyerine getirdiği Noter vasıtasile kanunsuz grev yaptıklarını tesbit ettirmeğe çalışmıştır. Sendikanın müdahalesi üzerine

(Devamı 3. sayfada)

Rıza GÜVEN
Genel Başkan

Lütfen Beyler Biraz insaf

BİR insan ya sendikacıdır, ya değildir. Şayet gerçek bir sendikacı ise, hiç bir ard niyet gütmeksizin işçiye hizmet eden bir sendikaya (üyesi olsun olmasın) her türlü yardımı yapmalı. Hattâ o Sendikayı yöneten idareciler zaaf gösteren kişiler olsa bile, temsil ettiği kitlenin ezilmemesi için her tür lü maddî ve manevî fedakârlığı göstermelidir.

Sizlere anlatmak istediğim mevzu, Tüm Gıda İş'in Tekel'de yapacağı grevi ve Türk-İş'in üyelerine gönderdiği bildiriye dayanmaktadır. Tanıdığım kadarı ile Zeki Gedik'in liderliğinde yönetilen Tüm Gıda İş'in, macera için grev yapacak nitelikte bir Sendika olmadığıdır. Grev kararını verirlerken Yöneticilerin enine boyuna bu mevzuu tartışıp karar verdikleri kanısındayım. Fakat yine de tahmin etmekteyim ki, bu kararı verirlerken Türk - İş adı ile anılan konfederasyonun bir grev kırıcı olarak karşılarına çıkacağını hesaplamamış veya bu kadarını yapamazlar diye düşünmüşlerdir. Halbuki Türk-İş yöneticileri her mevzuda olduğu gibi bu mevzuda da adam

(Devamı 3. sayfada)

... Eylül 1967 tarihine kadar 83 günlük grev sırasında kapalı kalmıştı. 25 Eylül 1967 tarihinde; 247 işçi adına toplu sözleşme yapma yetkisine sahip İstanbul Tekstil Sendikası ile, işçilerin şartlarına uygun Toplu Sözleşme imzalayan Gabriyel Gavriyeloğlu Mensucat Fabrikası, işçi ücretlerini da ima bir hafta, on beş gün geç ödemeyi adet haline getirmiştir. Adı geçen fabrika, adet halini alan bu geç ödemeler yüzünden, Toplu Sözleşmede taraf olan Tekstil Sendikası ile adli merciler ve Bölge Çalışma Müdürlüğünce çesitli defalar ikaz edilmiş, son olarak ücret ödemelerindeki gecikme yüzünden çıkan uyuşmazlık Özel Hakeme götürülmüş ve Özel Hakem Kurulu da Tekstil Sendikasnın haklılığına ve ücretlerin zamanın da ödenmesine dikkat edilmesine karar vermiştir.

ŞUBAT 1968 ayı ücret bakiyelerini kendisine tanınan son mehil gereğince 15 Mart 1968 akşamına kadar, Mart ikinci hafta ücretlerini de engeç 18 Mart 1968 gününe kadar ödemesi gereken işveren, ödemeyı 20 Mart 1968 akşamına

(Devamı 3. sayfada)

Gabriel Gavriyeloğlu fabrikasındaki olaylar Sendika Genel Yönetim Kurulunca derhal ele alınmıştır. Resimde yönetim kurulu toplantı halinde görülüyor. (Foto: TEKSTİL — Özel)

MEKİK

BİR RÜYA, BİR HOCA VE BİR RİCA

Sayfa 3 de

DOSTLARLA DERTLEŞME *Demir-taş ceyhun*

HOROZDAN KORKAN OGLAN

Sayfa 2 de

Mahkeme Kapısı

Abdullah SERT

HALKIMIZIN mahkemeler için kullandığı, Osmanlı devrinden gelen bir deyim vardır: «Allah mahkeme kapısına düşürmesin..»

Bu deyimi halk biraz ezilmişliğin, biraz korkunun verdiği etkiyle kullanır. Oysaki mahkeme halkın sırtını hakkı için dayayacağı, sığınacağı yer olsun diye kurulmuştur.

Kurtuluş savaşından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyetinde, yapılan devrimlerin en önemlisi laik kanunlarla yönetilen bir hukuk devleti yaratmak olmuştur. Bu kanunların uygulayıcısı Cumhuriyet yargıçları da kısa sürede Batılı anlamda adalet dağıtmağa başlamışlardır. Ne varki Türkiye'de, oldum

DOSTLARLA DERTLEŞME

Demir-taş ceyhun

Horozdan Korkan oğlan !...

GEÇENLERDE, arabası, apartmanı, yazlık - kışlık evleri olan bir zengin işadamı anlatıyordu. Bir takım iş dolapları için, bir Belçikalı işadamını yurdumuza davet etmiş. Belçikalı gelmiş. Birlikte şehri dolaşmışlar. Önce fabrikatörlerin, tüccarların, komisyoncuların oturdukları, yolları gıcır gıcır asfaltlanmış mahalleleri gezmişler, ardından Taşlıtarla, Zeytinburnu, Eyüp'ü görmüşler. Sonunda da Boğaz'da, lüks bir gazinoda masalar donatılmış. Karidesiyle, istakozuyla, buzlu viskisiyle, buzlu rakısıyla. Pazarlık başlamış. Pazarlık başlamadan da, Belçikalı bir soru sormuş gözlerini iri iri açarak.

— Vallahi, demiş, cesaretinize hayranım. Korkmadan nasıl yaşıyorsunuz bu şehirde? Baksanıza, şehrinizi çepeçevre gecekondular sarmış. Siz burada bin bir türlü lüks içinde yaşarken, o sefalette sürünenler, sizleri görmüyorlar mı sanıyorsunuz? Bir gece, mahallelerinizi bassalar da, sizleri kıtır kıtır boğazlasalar, bağıracak zaman bulamazsınız.

«ÇIKARIN EMEKÇİLERİ ŞEHİRDEN...»

BU saygıdeğer (!) Avrupalı korkmuş, korkmuş da üstelik buradaki ortaklarına akıl veriyor. Bunlar diyor, işçileri, fakirleri, emekçileri gösteriyor, bunlar sizi bir gün öldürürler diyor. Bunların şehirlere gelmelerine müsaade etmeyin diyor. Tabii, kendileri bu işleri halletmişler, canlarını emniyet altına almışlar yüz yıl önce. Emekçileri, kendi oturdukları mahallelere sokmuyorlar. Sosyal mesken adı altında mahalleler kurmuşlar emekçiler için ve o mahallelerle kendi mahalleleri arasına engeller koymuşlar. Ya büyük ormanlar yapmışlar, parklar yapmışlar, ya sun'î göller kurmuşlar, böylece onları tecrit etmişler şehirlerden. Sonra da Agop'un kazı gibi, gözden ırak, yutuyorlar ellerine geçeni. Emekçilerin hakkını, Agop'un kazı gibi yutuyorlar. Türkiyeye de gelmiş, akıl veriyor utanmadan.

Ulül emre itaat

on beş günde bir

Bahir Ersoy

BATI altına koşuyor. Dolar tehlikede. Amerika Birleşik Devletleri ciddî ekonomik tedbirler arifesinde. Şimdi büyük bir krizden korkuyoruz.

«Altın rezervimizin bulunuşu bizim için teminattır. Enetkiliyeceği tartışmaları yapılıyor. İktisatçılarımız ikiye ayrılmışlar. Etkiliyeceğini söyleyenlerin yanında paramızın değerinde yeni bir ayarlamanın memleketimize fayda sağlayacağını ısrarla savunanlar da var.

«Altın revervimizin bulunuşu bizim için temnattır. Endişeye lüzum yok» diyenler ümidlendiriyor insanı. Aden gelmiyor. Her sıkıştığımız zaman dolara el açtıma iktisadî gücümüzü düşününce endişelenmememek elğımız unutuluyor sanki. Farzı muhal dolar devalüe edilse, bugün 920 krş. olan bir dolar bizim paramışla 460 kuruşa düşse. O seviyeyi muhafazaya ekonomik gücümüzün yetmiyeceği korkusu içimizde.

Maliyecilerimiz, böyle menfî dış etken olmadan bile fiatta istikrar sağlayıcı tedbirler bulamadıkları için hayat pahalılığı durmadan artıyor.

DEVLET İstatistik Enstitüsünün (Kasım - Aralık) aylarına ati istatistik bültenine göre 11/1966 ayı ile 11/1967 ayları arasında bazı zarurî maddelerdeki fiat farklarına bakalım.

İsmi	*11/966 krş*	*11/967 krş*	*Fark krş*
Patates	*100*	*117*	*17*
Kurufasulye	*300*	*357*	*57*
Nohut	*277*	*293*	*16*
Toz şeker	*275*	*325*	*50*
Mutfak tuzu	*38*	*47*	*9*
Koyun eti	*1100*	*1467*	*367*
Sığır eti (kemiksiz)	*967*	*1267*	*300*
Zeytin	*633*	*683*	*50*
Kaşar peyniri	*1433*	*1933*	*500*
Beyaz peynir (Edirne)	*833*	*1133*	*300*
Odun	*18*	*21*	*3*
Gazyağı (litresi)	*72*	*84*	*12*
Elektrik (kw)	*24*	*35*	*11*
Sabun (beyaz kokusuz)	*500*	*533*	*33*

GÖRÜLÜYOR ki kendi normal hayatımızda fiatlar ücretlilerin aylık gelirlerini eritmek için taarruza geçmiş zaman zaman sür'atlenen ağır ve emin tempo ile ilerliyor. Bilhassa işçilerin toplu sözleşmelerle aldıkları yok olup gidiyor.

Bir de para devalüasyonu gelip çatarsa çok büyük tehlikeler yaratabilir. Bilhassa üçüncü dönem toplu sözleşmenin arifesinde sendikacıların dikkatleri bir devalüasyon ihtimali üstünde durmalı. Hatta enflâsyonu uzaklarda görerek ilgilileri uyanık tutucu tepkileri herhalde vaktini geçirmeden göstermek yerinde olur. Sayın Başbakanın «Fiat yükselişlerinin ekonominin sağlamlığını göstereceğine dair kanaat taşıdığı hatırlanınca baskı gruplarının çok vazifeleri olduğu anlaşılır.

Artık.. (Ulül emre itaat..) değil, millî ve insanî mantığın, iktisad kanunlarına uygun, herkesin kazancı ile mütenasip külfetlere omuz vermeyi sağlayacak tavsiyelerine itaat ruhu yerleşmelidir.

Zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapacak bir sistemin millî felâketin dâvetçisi olduğunu herkes

Bir grevin hikâyesi

Vali "Sendikacılar memleket sever insanlar,, diyor

TÜRKİYEDEKİ bu efendiler şimdilerde, başka türlü mü çalışıyorlar sanki? Bu yabancı akıldanelerinin söylediklerini, kaç yıldır harfiyen yerine getirmeye çalışmıyorlar mı ki sanki? Lâf... Hem de nasıl çalışıyorlar. Sosyal konut lâfını, olduğu gibi aldılar, getirdiler politika lügatine yerleştirdiler. Gün geçmiyor ki, bu sermaye çevrelerinin adamı İmar ve İskân Bakanının, Çalışma Bakanının ağzından bu sosyal konut lâfını duymayalım. Evsiz vatandaşı ev sahibi yapacağız, işçilere ev vereceğiz gibi yavelerle, meseleyi allayıp pullayıp gözden saklamaya çalışıyorlar. Mesele, akıl babalarının anlattığı şekilde, emekçileri şehirden tecrit etmek meselesi. Ya mevcut gecekondulara hapsetmeye çalışıyorlar, ya da sosyal konut yaptık diyerek kör itin öldüğü yerlerde, şehirden fersah fersah uzakta mahalleler kurup, emekçileri şehirden uzaklaştırmaya çalışıyorlar. Çalışsınlar bakalım...

BU OĞLANLAR HOROZDAN KORKUYORLAR ARTIK...

AMA artık eski çamlar bardak olmak üzere. Farkındayız oynanan oyunların. Meselenin kökünü öğrenmek üzereyiz. Baksanıza, nasıl direniyoruz karşılarında artık. Doğrusu sizlerin o güçlü direnişinizi, gazetelerden öğrenince, bir mutlu oldum ki, sormayın gitsin. Yedikule'deki GABRİEL GAVRİYELOĞLU fabrikasında çalışan dostlar, sizlere söylüyorum, direnişinizi gazetelerden okuyunca, bir mutlu oldum bir mutlu oldum ki... Hatırlıyorum, geçen yaz neler çektirdi sizlere. Tabii, ölü mevsimdi. Elinde birikmiş stok vardı. Stok ettiği mal eriyinceye kadar, toplu sözleşme yapmamak için direndi de direndi herifçioğlu. Eeee, şimdi.. N'apacak şimdi bakalım? Anasını görür. 125 şiniz birleşmiş, el ele vermiş iş akitlerinizi fesetmişsiniz. De bakalım, Gavrioğlu musun, nesin?

Eeee, dostlar, bu direnişinizi gördükçe, suyu kaçmış limon gibi pörsüyüveriyorlar adamlar. Elleri ayakları titremeye başlıyor.

Bu oğlanlar artık horozdan korkuyorlar. Boru mu? Horoz bu. Oğlanlar horozlardan elbette korkarlar dostlar.. Dayanın...

Hazırlayan:
Fuat Pınarbaşı
Yönetim Kurulu Üyesi

Bilâhare işveren söz alarak tarihi konuşmasını yaptı. «Sendikanın bir milyona yaklaşık zam istediğini, sonradan 500 bine indiğini, bu astronomik rakamlar karşısında anlaşmanın mümkün olamıyacağını, dünya iktisadî durumunun bozuk olduğunu ve neticeden Türkiye'nin de müessir olacağını, 1918 den 1928'e kadar dünya iktisadî sıkıntısının bugün de eşiğinde bulunduğumuzu, Kosigin'le Conson'un sulh müzakereleri için buluşmalarının neticesi, silâhsızlanmaya doğru gidileceğini ve harp sanayiinin duracağını ve bunun neticesi olarak da bir milyona yakın insanın işsiz kalacağı» konuşmasının hızını Vali Bey keserek: «Bay Gabriyel, bırakalım şimdi bunları. Mazi ve gelecek hayali endişeler. Sizlerin toplu sözleşme yapmanıza mani değil. Esasa geçelim.» dedi ve Rıza Güven'e dönerek, «Son teklifiniz ne idi?» diye sordu. Rıza Güven «Uzlaştırma kurulunun vermiş olduğu kararla sözleşmenin senelik malî portresi 312 bin lira.» diye cevap verdi. Vali Bey «Peki. Ben taraflara bir teklif yapayım. Beş aşağı beş yukarı bu teklifim üzerinde bir anlaşmağa varırsınız. Senede 290 bin!» Kısa bir sessizlik oldu. Yunus Kara «Biz Sayın Valimizin hatırı için ve bu meseleyi burada bitirmek isteyen insanlar olarak 250 bine indik.» Valimiz bu açık jestten memnun oldu ve işverene dönerek «Artık bu işe bitmiş nazarı ile bakabilirdin, İçeride Başbakan, Sariz. Ön anlaşmayı imza eyin Süleyman Demirel var. Tarafların anlaşmış olduğunu kendisine bildireyim. Sizleri tebrik etsin.»

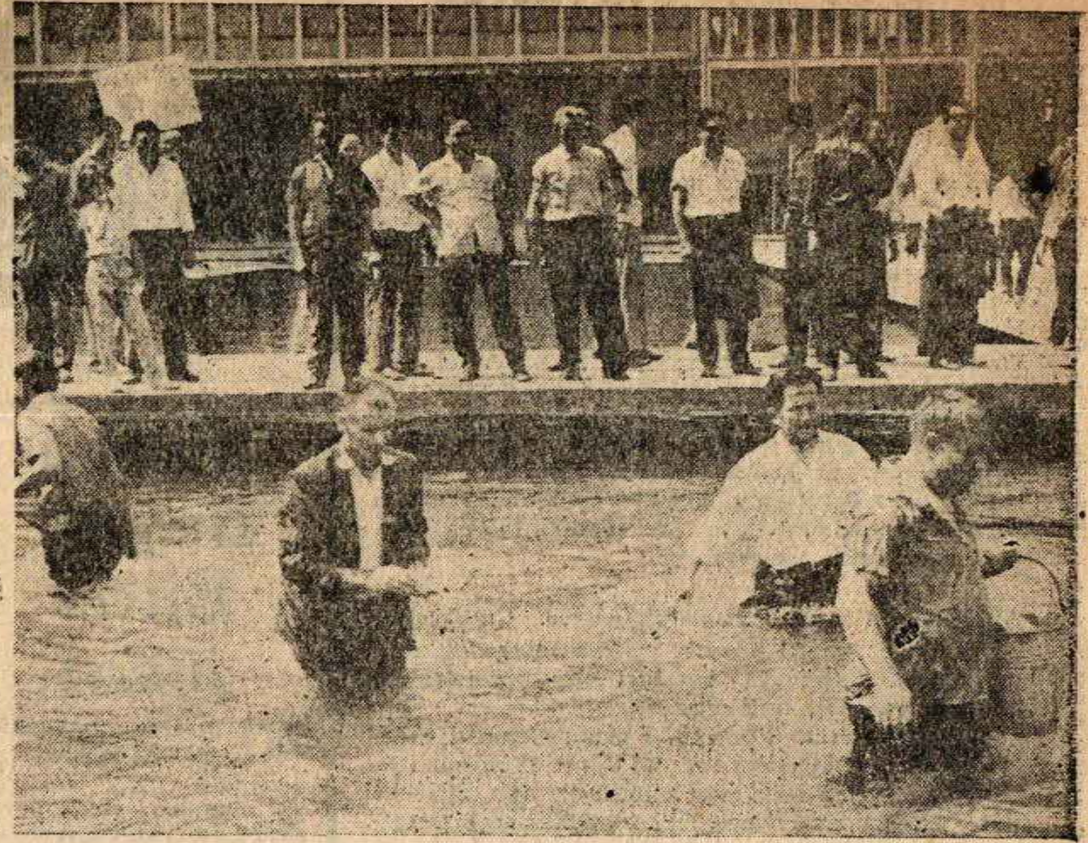
Gabriyel: «Beyefendi. Şimdi durumum çok vahim. Bundan evvel vermiş olduğum 200 bin lirayı da verecek vaziyette değilim. Onun için ilk teklifimden de vazgeçtim.» Vali bey kızarıyor ve dört defa uzlaşma ricasında bulunuyor. Netice yok. Gabriyel'in «Efendim, bankalar krediyi kestiler, kredi alamıyoruz. Para sıkıntısı çekiyorum». sözüne Vali «Ben İstanbul Valisi olarak sana söz veriyorum. Sözleşmeyi imzala, sonra bana gel. Ne müşkülün varsa halledeceğim.» diye cevap verdi. Gabriyel, «Emredin 250 bin lirayı denize atayım. Fakat dünya vaziyetleri konuşturulmuyor.» Vali beyin fena halde öfkelendiği görülüyor. İşveren tekrar Valiye hitaben «Piyasanın bir haftaya kadar açılacağına dair teminat verin. Ve Sayın Başvekile giderek, bütün banka kredilerinin serbest bırakılacağı teminatını getirin, anlaşmayı imzalayayım.» Gerilen sinirler ve uzun bir sessizlik. Rıza Güven: Efendim, işveren madem sözleşme yapmağa yanaşmıyor. İşçilerin tazminatlarını vererek işyerini kapatsın.»

Vali Bey: Güzel bir teklif.

Gabriyel: Param olsa sözleşmeyi yapardım.

Vali Bey ayağa kalktı, bizlere hitaben «Benim teklifime cevapla bir çırpıda 40 bin lira inerek iyi niyetinizi gösterdiniz. Teşekkür ederim. Fakat, 250 bin liranın altında bir anlaşma yaparsanız, İstanbul Valisi olarak beni karşınızda bulacaksınız. Sonra Gabriyel'e dönerek «Sendika yöneticileri, memleket sever, efendi ve hüsnüniyet sahibi insanlar. Görülüyor ki, siz onları bu acaip tutumunuzla greve itmişsiniz. Siz aynı hüsnüniyeti göstermiyorsunuz. Şimdiye kadar işçiler usulü dairesinde hareket etmiş, bugünkü tutumunuzdan sonra ne olacağı belli olmaz. İyi düşünün, kararınızı bir gün sonra bana bildirirsiniz.» di netice alamadan vilâyetten yerek toplantıya son verdi.

Saat 12.50 de taraflar bir ayrılırlarken, işveren Rıza Güven'e akşam adada buluşmak üzere randevu veriyordu.

3 Ağustos 1967 Perşembe
Grevin 32.nci Günü:

Kararlaştırdığımız gibi bugün de Belediye Sarayı bahçesi ve havuzu temizlenecek. Sabah saat 9'da yapılan yoklamada hasta ve izinli olanların haricinde bütün işçilerin geldiği görüldü.

Saat 10. İşçiler grup başkanlarıyla birlikte Belediye otobüslerine binmek üzere yola çıkarıldılar.

— Devamı var —

SENDİKADAN HABERLER

YEDİKULE:

★ Gabriyel Gavriyeloğlu fabrikasında çalışan işçilerin 125 kadarı iş akitlerini feshederek işi bıraktılar. 25 Mart 1968 Pazartesi günü işe giden diğer işçiler çalıştılar, amma bir müddet sonra işveren vekillerinden biri işi paydos ettirerek işçileri dışarıya çıkardı ve fabrikada işe tatil ettirdi.

İşçi arkadaşlarımız Yedikule Şubemize müracaat ederek durumu anlattılar. Acele çağırılan Noter huzurunda durum tesbit edildi ve işverene bildirildi. Çalışma Müdürlüğü ile diğer makamlara duyuruldu.

BEYOĞLU ŞUBEMİZ:

★ Şubemiz mıntıkasında bulunan ER - AR Hoffman Temizleme Fabrikası ile devam eden Toplu Sözleşme müzakerelerinde Temel ve Sosyal Haklar bölümü bitmiş, önümüzdeki günlerde ücret kısmı da kabul edilerek iyi bir Toplu Sözleşme daha yapılmış olacaktır.

Yine Dolapderede kurulu Mimazo - Sursil Temizleme Fabrikası ile devam eden müzakereler uyuşmazlık ile neticelenmiş 25 Mart günü Bölge Çalışma Müdürlüğünde yapılan Toplantıya işyerinden kimse katılmadığından Sendikamızın grev hakkı doğmuş bulunmaktadır. Kurtuluşta kurulu bulunan Erol Askeroğlu Konfeksiyon Atölyesinde çalışan işçilerin büyük bir kısmı Sendikamıza üye olmuşlar ve bu işyeri için Toplu Sözleşme yapılacağı ilân edilmiştir. Karşı Sendikada bu işyerini ilân ettiğinden durum Bölge Çalışma Müdürlüğüne intikal etmiştir.

BAKIRKÖY ŞUBESİ:

★ İşçinin karşısında hesap vermekten kaçınmak için icat ettikleri delege sistemi ile kongre yapan Teksif Bakırköy Şubesinin yeniden seçilen başkanının eski fabrikasında çalışan işçiler Toplu halde Teksif'ten istifa etmektedirler. Bu fabrika Bozkurt Mensucat Fabrikasındır, pek yakında bu fabrikayı diğer fabrikalar da izliyeceklerdir.

Muallel oldukları Yargıtayca da tasdik edilmiş olan Teksif İcra Heyeti ve onun uydularını İstanbuldaki Tekstil İşçileri pek yakında binalarında yalnız bırakacaktır. Sendikamızın normal Genel Kurulunda bir Tüzük değişikliğine lüzum olduğu ve bunun için bir toplantı yapılması için karar alınmıştı. 24 Mart 1968 Pazar günü Şube Başkanlık Divanları ile yapılan toplantıda tasarı son şeklini almıştır. 31 Mart 1968 Pazar günü 10 da Beyazıt Beyaz Saray Rüya Düğün Salonunda Tüzük Tadili kongresi yapılacaktır.

BAŞYAZI

(Baştarafı 1. sayfada)

işveren vekilleri istifaları almağa başlamışlar ve yarısın imzaladıktan sonra işverenin telefon emriyle bundan vazgeçmişlerdir.

Sendika Başkanı İşverene:

15 gündenberi ücret alamayan işçilere bir de Noter masrafı yaptırmak istemenin insafsızlığın son haddi olduğunu söylemesi üzerine sert münakaşalar başlamıştır. Sonunda isveren İstanbul 11. Noterini çağırarak bir tutanakla 125 işçinin istifasını teslim almıştır.

Şimdi sormak gerekiyor:

Anayasanın 42. maddesi «*Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir*» Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, Sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmaya destekler; işsizliği önleyici tedbirleri alır. Angarya yasaktır, demektedir. Şimdi bu işverenin yaptıkları angarya değil midir?

Bütün hafta çalıştığı halde hakettiği ücreti ödenmeyen işçiye yapılan bu işkende Anayasaya aykırı değil midir? İş akitlerini haklı sebeplerle fesheden 125 işçinin tazminatlarının verilmemesi karşısında kayıtsız kalan devletin yaşama organlarının çıkardığı kanunlar Anayasaya uygunmudur? Ücretlerinizi göndereceğim diye işyerinden kaçıp paydos saatinden son

125 işçinin örnek direnişi

(Baştarafı 1. sayfada)

kadar sallamış ve 20 Mart 1968 akşamı saat 17 de fabrika sahibinin eşi Bayan Bella Gavriyeloğlu ücret talebinde bulunan işçilere «bekleyin para almağa gidiyorum, ücretlerinizi ödeyeceğiz» diyerek Fabrikadan ayrılmıştır. Geç saatlere kadar boşu boşuna işverenin ücretlerini ödemesini bekleyen işçiler gece vakti işverenin «İşçiler fabrikamı terk etmiyorlar, fabrikayı yakıp yıkabilirler, tedbir alın» gerekçesile çağırdığı Toplum Polisi ile karşılaşmışlardır.

ANAYASA ve İş Kanununun açık hükmüne rağmen ücretleri ödenmeyen yalnız emeklerile geçinmek zorunda olan işçiler artık bir işkence halini alan bu duruma bir son vermek ikararı almışlardır. 931 sayı çin iş akitlerini feshetme (D) fıkrası uyarınca, iş akdini fesheden işçiler, istifalarını Sendika ve Noter aracılığı ile işverene bildirmişlerdir. Ücretleri gecikmelere rağmen ödenmeyen ve bunun tabii sonucu olarak işçilerin iş akdini feshetmesi ile karşılaşan işveren, ilgililere başvurarak haksız grev ile karşı karşıya bulunduğunu bildirmiştir. 125 işçinin iş aktini feshetmesi üzerine içeride kalan 65 işçiye de işveren bu sabah iş vermiyerek kanunsuz lokaut yapmıştır.

İŞÇİLERİN haklarını korumakta olan İstanbul Tekstil Sendikası ilgilileri, iş akitlerini fesheden işçilerin haklarını almak üzere dâva açmağa karar vermişler Kanunsuz lokaut yapan işvereni ilgili makamlara şikâyet etmişlerdir.

İşçilerin işverenden alacaklarını toplamı iki milyon

MEKİK

Bir rüya, bir hoca ve bir de rica

Zaman zaman korkulu rüyalar görürüm. İnsanlık hali bu.. Herkesin başına gelir. Sende görüver ne çıkar demeyin.. Vallahi günün şartları içinde sonuncuyu yazmak faydalı:

Camilerden birine gitmişim. Hoca vaaz veriyor. Coştukca coştu. Resimlerden bahsetti. Dinsizleri anlattı. Nihayet işçilere seslendi. Kulaklarıma inanamadım. Hoca çalışma hayatını eleştiriyordu. Sermayeden bahsetti. Sendikaların komünist olduklarını söyledi. İşçilerin sendikalara girmemesini istedi. Sendikacıların sermaye düşmanlıklarını dile getirdi. Bunları dinlerken isyan ettim. Sesim kısılmıştı. Kimse beni duymuyordu. Kendi kendime «şu din adamı nasıl sendika düşmanı olabilir? Sendikalar memleketimizde sosyal adaleti kurma çabasındalar. Sosyal adalet dinimizin temel prensiplerinden değil mi? O halde neden böyle düşünüyor?» diye daldım. Birden sermaye gruplarının komünizmle mücadele fonlarını hatırladım. Zannımca Sayın Sanayi Vekil Mehmet Turgut'da bu fonun teşvikcilerindendi. Ama nasıl olur? Cami ile sendikalar karşı karşıya gelirse bundan kimin ve ne faydası olacaktır? Çok şükür Türk'üz ve Elhamdülillâh Müslümanız. Biz cami ile okulların müsbet ilmin ve aydın hayatın ışığında el ele vermesinde selâmet ararken bu ne felâket böyle. Kanun. Kanun diye bağırarak birden uyandım. Müthiş terli idim. Kalbim güm güm atıyordu. Yatakta idim. Ne cami vardı, ne cemaat. Hoca da yoktu meydanda. Şükürler olsun hepsi rüya imiş. Ama gerçek şu: Bir takım söylentilerin etkisi ile bu rüyayı görmüş olabilirim.

Diyanet İşleri Başkanlığından rica ediyoruz.

Vaizlere halkı aydınlatıcı, çalışmağa, çalışanın hakkını vermeye, bir kelime ile sosyal adaleti kurmaya ve korumaya yarayıcı hutbeler verdirsinler. Elbirliği ile sömürücünün ve sefaletin başını ezmedikçe müreffeh Türkiye'yi kuramayız. Vatandaşlar arasındaki münasebetleri adalet, hak ve insanlık ölçülerine uygun biçimde düzenlemedikçe huzuru getiremeyiz.

ra işçileri 3 saat aç, susuz mahsur bıraktıktan başka, polisi yanıltarak işçilerin üzerine salan işveren devletten himaye görmeli midir? Altı aydan beri 931 sayılı yasaya muhalefet ettiği Bölge Çalışma Müdürlüğü ve Cumhuriyet Savcılığınca tesbit edilen bu kanunsuz işverenin cezalandığını ne zaman göreceğiz?

Her türlü kanunsuzluğa rağmen bu hakim sınıf ferdi eğer himaye görecekse işçilerin haklarını ödemesi için devletin malî yardım yapmasını Anayasanın 42. maddesine göre istemek hakkımız değilmidir? Aksi hal de Sosyal düzeni bozan bu gibi kanunsuzlara çalışma hakkını tanıyan Devlet Sosyal Devlet olduğunu iddia edebilir mi?

lı kanunun 16. maddesinin liraya yaklaşmaktadır.

Lütfen beyler biraz insaf

(Baştarafı 1. sayfada)

yemek, kuvvetli sendika ve sendikacıları battal hale getirip saf dışı bırakabilmek için taşıdığı isme ve temsil ettiği kitleye bakmadan, bir utanç vesikası halinde üyelerine bildiri dağıtarak greve yardım etmemelerini bildirmek samimiyetsizliğini gösterecek kadar maksatlı hareket edecek kişiler tarafından yöneltilmektedir. Sayın Zeki Gedik'in gazetelere verdiği bültende belirttiği foyaları ve skandalları bir an evvel açıklamasını dürüst bir sendikacıdan beklenen bir hareket olarak beklemekteyiz.

Böylece işçiye hizmet için ortaya çıkan fakat kendi çıkarlarından başka birşey düşünmeyen sendikacılara bir ders olmuş olur.

Böl, parçala, grev kır, adam harca, iftiralara gözyum, hükümete yaslanıp işçi haklarını bir kenara koy. Ve böylece saltanatını devam ettir.

Bu bildiri ile Türk - İş bir kere daha işçiye hizmet niteliğini kaybetmiş bir kuruluş olduğunu tescil etmiştir. Bu devri saltanat ilelebet devam etmez. Sayın Zeki Gedik gibi bir kaç sendikacı daha çıkar, dönen dolapları kitleye malederse, hiçbir işçinin yüzüne bakacak halleri kalmaz.

Hüdaverdi TALAY

Mahkeme Kapısı

(Baştarafı 1. sayfada)

olası, adalet ağır işlemiştir. Bunun en başta gelen nedeni şüphesiz kadro imkânlarının azlığıdır. Mahkeme kurmak salt yargıç bulmakla bitmiyor, kalem kuruluşu, bina olanakları ve diğer yatırımlar gerekmektedir. Ne varki, adaletin mümkün olduğunca süratli dağıtılması, adaleti amacına kavuşturur. Bu amaca varmak için de Devlet elindeki bütün olanakları kullanmak, yetmiyorsa bulmak ve yaratmak zorundadır. Aksi halde ortaya çıkacak sonuç, halkı adalete karşı kuşkuya götürecektir. Adaletin ağır islemesinin bir başka nedeni de, yapıldığından bu yana el sürülmemiş, Osmanlı terimlerinin bol - bol kullanıldığı usul yasaları, kuruluş aksaklıklarıdır.

BU ağır işleyen adalet mekanizmasından en büyük zarar gören sınıf emekçi sınıfıdır. Basitinden bir ihbar ve kıdem alacağının dâvâsı en azından iki seneyi bulmaktadır. İstanbul'da bulunan dört İş Mahkemesi'nde duruşma ertelemeleri ortalama üç aylık süreler şeklinde yapılmaktadır. Adlî tatil de ertelemelere da iki veya üç durusma ya eklenince, bir dâvâ için yıl- düşmekte veya düşmemektedir. Bunun iki celsesi de cevap için, tetkik için mehillerle boş yere gitmektedir.

Diğer yandan iş mahkemeleri artık «ihtisas» mahkemeleri olmuştur. Hukukun süratli gelişimi, onun sahasını genişletmekte, her dalı için uzman hukukçu zodeki uygulamada - yargıç olrunluluğu çıkmaktadır. Bizsun, avukat olsun - hukukçu herşeyi bilmek ve anlamak zorundadır. Oysaki uzmanlasma olmadıkça herşeyin altından kalkacak bir hukukçu tipi bulmak mümkün değildir. Ama bizde «oldurulmakta»dır. Bugün falan mahkemede uzmanlaşmış bir yargıç, şu veya bu nedenle yıllar yılı uğraştığı hukuk dalıyla ilgili olmayan bir başka mahkemeye atanmaktadır. Bunun en güzel örneği de İstanbul'da son olarak yapılan yargıç değişiklikleridir. İki is mahkemesi yargıcı değiştirilmiş, yerlerine Sulh Hukuk yargıçları atanmışlardır. Şüphesiz bu yeni atanan yargıçlarımız belli bir süre sonra iş hukuku uygulamasını adaletten beklediğimiz şekilde yapacaklardır. Ama zaten işleri çok fazla olan İş Mahkemelerinin dâvaları birkaç duruşma daha ertelenecek, bu erteleme ise en az bir yılık zaman kaybını gerektirecektir. Bu yeni yargıçların da bir süre sonra değişmiyeceği belli değildir.

O halde emekçi, haklı olarak, «Allah mahkeme kapısına düşürmesin!» sözünü bundan böyle de kullanabilecektir. Bu kargaşalık ve ağır işleyen adalet, yine işverenlere fayda sağlamaktadır. İşverenler bu ağırlıktan yararlanarak emekçiye karşı «git dâvâ aç, al hakkını» şeklinde konuşmaktadırlar. Bilmektedirler ki, bir dâvâ en az iki, üç sene sürecektir ve ödeyecekleri sadece % 5 kanunî faiz olacaktır.

İstanbul gibi. Türkiye'nin sanayii ve işyeri olan bir şehrinde dört tane iş mahkemesiyle adalet dağıtılamaz. Bu, yıllar yılı böyle gitmiş ve gidecek gözükmektedir. Hal böyle iken, iş mahkemelerinin görev sahası da hızla genişlemektedir. Önceleri İş Yasa'sı ve Sendikalar Yasası çerçevesinde görev yapan İş Mahkemelerinin görevi içine 274 ve 275 sayılı Yasaların, ması da sokulmus, 931 sayı 854 sayıl Yasa'nın uygulalı İş Yasası fikir işçilerini de kapsama alarak bu görevi daha da genişletmiştir. Bu- İş Mahkemesi kendi yeteneklerine karşılık İstanbul'da dört nekleri içinde göreve devam etmekte ve adaleti ağır da olsa gerçekleştirmek için çaba göstermektedirler. Oysa bugün mevcut işlerin altından kalkma için İstanbul'a en az on tane İs Mahkemesi gereklidir. İhtiyacı karşılayacak sayıda Mahkeme bulunmadığında, kaşına gözüne bozulan işverenin yol verdiği işçi ise ihbar tazminatını, kıdem tazminatını, yılık ücretli iznini ve fazla çalışmalarla diğer haklarını 2-3 seneyi bulan bir süre sonra alabilmekte ve gecikmiş adalete kuşkuyla bakmaktadır.

Sosyal devlet anlayışı, hakkın kısa sürede, kısa elden verilmesini de öngörür. İşlerine geldikçe Anayasaya sığınanlar, eylemleriyle Anayasa'yı rafa kaldırabilmektedirler. Bunu emekçi görüyor, bilinçleniyor, olayları yaşayarak, mahkeme kapılarına gidip gelerek «Allah mahkeme kapısına düşürmesin» kahırlanma deyimiyle bu kez yetineceğe de benzemiyor. Emekçi kendi adına Konfederasyon kurup nutuk atan karanfilli ve Amerikan pürolu beylerin kimler olduğunu, ne olduklarını mahkeme kapılarına gidip geldikçe öğreniyor artık. Biliyor ki bu uzayıp giden dâvalar o karanfilli beylerin kendilerini, düzenlerini kurtarma çabaları içinde olmalarından ve ilgisizliklerinden ileri gelmektedir.

Karanfilli, pürolu beyler ne yaparlarsa yapsınlar Türkiye'de halka dönük Anayasa'nın öngördüğü bir sosyal devlet kurulacaktır. O zaman halkın şamarını yiyecek olanlar kolay kolay bellerini doğrultamıyacaklardır. Bu da biline...

Anayasa'ya Göre

YAZAN : CELÂL BEYAZ

Bu sütunlarda arkadaşımız Celâl Beyaz'ın Anayasa ile ilgili yazılarını okuyacaksınız. Celâl Beyaz her onbeş günde bir bu köşede Anayasaya göre olması gerekenler ile günlük hayatımızdaki durumu karşılaştıracaktır.

Anayasa Madde 18: (Herkes seyahat Hürriyetine sahiptir.)

Anayasamızın bu maddesini okuyan dokumacı Celâl eşine sorar:

★ *Emine, bak Anayasa ne diyor. Biz de bu sene seninle kısada olsa bir seyahat yapalım. Yıllık ücretli izinimi alınca ver elini Bursa diyelim,*

Emine eşi Celâle:

★ *Çok iyi olur. Mademki Anayasamız herkese seyahat etme hürriyeti tanımıştır, bizde bu hürriyetten faydalanalım. Ancak, bu seyahat bize kaça mal olacaktır? Birde onu hesap edelim der.*

Celâl işin bu tarafını hiç düşünmemiş olduğundan önce şaşırır, fakat kısa bir tereddütten sonra,

★ *Her halde, 15 günlük bir seyahat için 500,— liraya en azından ihtiyaç olacaktır.*

Emine Celâl'e:

★ *15 günlük ücretli iznin için işveren sana kaç lira verecektir, diye sorar.*

Celâl:

★ *30 gün devamlı çalışıyorum, elime 480,— lira geçiyor, bunun yarısı yani 15 günlüğü 240.— lira eder,*

Emine bu açık hesap karşısında eşi Ceâl'e şunu söyler:

★ *Anayasa herkese seyahat hürriyeti getirmiş. Fakat, herkes bu hürriyetini kullanamıyor. Demek ki bu hürriyeten yalnız parası olanlar istifade edebiliyorlar. Demek ki ne zaman ayda 1.000,— lira kazancın olursa o zaman bizde Bursa'ya gider ve Yeşil Bursa'yı görme imkânına sahip oluruz.*

HİKAYE

YAZAN: MAX VON DER GRÜN

Maden Kazası

Gece postasının ilk madencileri sabahın yedisine doğru eve dönmeden, bütün şehir felâketi biliyordu. Hemen hemen dakikası dakikasına gecenin üçünde, beşinci tabanda, Sonnenschein tabakasının beşinci doğu bölgesinde yirmi metrelik bir payanda çökmüştü. Sekiz erkek kalmıştı göçük altında. Beşi, üç saat toprak altında kaldıktan sonra yaralı olarak kurtarılmıştı. Öteki üç insanı kurtarmak için çalışmalar saatlerce sürdü. Sonunda, öğleyin bire doğru onlar da bulundu... Ölüleri.

Daha başkaca bir olay pek geçmedi. Bir felâket olmuş, beş kişi kurtarılmış, üç insan ölmüştü; demek, bir kerre daha rastgitmişti işler. Akşam saatlerinde şehirde hâlâ bundan söz edenler, ya başlarına felâket gelenler, ya da bu felâketten bir zarar görenlerdi. Radyo ve televizyon bölge yayınlarında felâket haberini verdi. Dağın ezdiği üç işçi yüzünden fazla heyecanlanmağa değmezdi. Dünyada hergün pek çok değişiklik oluyor, koskoca ülkeler altüst oluyor, şehirler yıkılıyordu. Nehirler yataklarından taşıyor, dağlar ateş ve kükürt püskürüyordu. Böyle olunca, sadece işlerinin kurbanı üç insan için ne diye heyecanlanmalı!

Ruhr bölgesinde böyle haberlere alışılmıştır. Günlük hayatta kömür tozu kadar olağan sayılır.

Saat on iki. Ölüler maden ocağından gün ışığına yol cu edildi. Yönetim kurulu ve işçi temsilcisi, ortaya çıkıveren soruyu, ailelere kim haber götürecek sorusunu görüşmek üzere, büroda toplandı. Böyle bir habercilikten amirler de, zavallıların dostları da kaçınma yolunu arar. İlk acıların boşanmasına tanıklık etmeği, az önce mutlu bir eve kara haber getirmiş bir kişi olarak suçlu gibi şaşırıp kalmağı, kimse istemezdi, elbette.

Ölülerden ikisinin evine haber götürecekler çabuk bulundu. Fakat üçüncünün evine götürülecek haber için uzun süre kimse istekli çıkmadı. Bürodakilerin hepsi de bu ziyaretten kaçınıyordu. Zira o ailenin üç yılda iki oğlu ocakta ölmüştü ve şimdi en son oğul da, ancak yirmi birindeki oğlan, madencilerin yıkanma evinin arkasındaki ceset odasında boylu boyunca uzatılmıştı.

İşçi temsilcisi Brinkhoff, uyuşuk sessizliğin ortasında birden, ben gideceğim, dedi.

Bu sözleri, boğuk sesle de olsa, kesinlikle söylemiş ve bu görevi üzerinden alacak biri son dakikada mamalıyım, diye aklından geçirdi. Uwe oynuyor mu, acaba?

Birinkhoff, birisini mi bekliyorsun, diye sordu.

Birisini mi bekliyorum, dedin? Evet. Benim oğlan daha gelmedi. Gece postasında çalışıyordu. Saat iki oldu. Sersem oğlan, çift posta yapıyor olmalı, yine. Bilsen, pek tatlı bir sevgilisi var da, ille bir motosiklet almak istiyor. İşte böyle, bugünkü gençlik. Sen de biliyorsun, uzak uzak gezmelerden pek hoşlanıyorlar. Bahçeyle falan ilgilenmiyorlar. Ama, her zaman da faz ladan çalışmak olmaz ya! Ben birşeyler veririm ona, kendi gelirimden?

Brinkhoff, evet öyle, dedi ve bir saate kadar televizyonda başlıyacak futbol maçını düşündü.

İhtiyar Haugk, fakat gençler hep kafalarının dikine gitmek isterler tabiî, dedi biraz öfkeyle.

İşçi temsilcisi, hangi markayı satın almak istiyor senin oğlan, diye sordu ve motosiklet almak kadar budalalık olmaz, diye içinden geçirdi. Günümüzde motosiklet alan kaldı mı? Dört tekerlek dört tekerlektir ve üstünde bir çatı da bir çatıdır. Uwe bugün oynıyacak mı?

Bunu bana sorma, hiç anlamam böyle şeylerden. Bir İtalyan markasıymış. Şu kadarını söyleyim ki, son zamanlarda akşamları, sevgilisiyle oturup katalog ve broşürlerden baş kaldırmıyorlar. Eskiden ahırın olduğu yerde bir garaj yaptı. Pek de güzel yaptı, derim. Hatta bir güzel kâğıtladı da, parça kâğıtlarla. Garaj biraz alacalı bulacalı oldu, ama hiç fena değil. Bugünün gençlerinde ne yaman fikirler var!

Haugk, memnunlukla gülümsedi.

Brinkhoff, böyle gevezeliği bırakmazsam şehirlerarası maçı kaçırırım, sonunda, diye düşündü. Fakat yine de, evet öyle, cevabını verdi. O mitralyozlu kahve değirmenini ne zaman satın alıyor? Pahalı mı?

Gelecek haftaya alacağım demişti. Şimdiden seviniyorum buna. Motosikleti alınca beni tavuk ve güvercin sergilerine götürecek, hep. Mitralyozlu değirmen demen, doğru değil. Zira bizim oğlan, satılan motosikletlerin en sessizini seçtiğini söylüyor. Phon'la, ya da buna benzer bir şeyle kıyaslanıyormuş.

Aman yarabbim, diye düşündü. Nasıl da dünyasından habersiz yaşamakta, bu adam. Çevresinde duymıyan kalmadı ama, hiç kimse söylememiş ona. İlle de ve en ucuzu çıkıyor, diye. Bir iki ölüden, ya da birkaç yaralıdan ne olurmuş. Önemli olan, bol bol ve ucuz ucuz kömür. Kömürler, önemli olanı. Hep böyleydi, bu, böyle de kaldı. Bizler birşey değiştiremeyiz. O çeteyle bir ilgim kalmadığına memnunum.

Haugk, havada süzülen bir çift akbabaya baktı ve: ne güzel, dedi. Birkaç gündür onlara bakıyorum. Havalarda evlenme teklifi yapmak pek ilginç olmalı.

Brinkhoff, Uwe'nin oynamasının henüz kesinleşmediğini gazete yazıyor, diye düşündü.. eski bir sakatlığı iyice geçmemiş de.

İhtiyar, yahu sen ne demiştin! diye haykırdı birden. Doğuda beşinci bölme mi? Beşinci taban mı? Fakat fakat benim oğlan orada çalışıyor. Ne oldu? Gerçeği söyle, olduğu gibi!

Oğlu parlak bir sol açıktı. Bilgili ellere düşseydi, belki de millî lige geçerdi! Kendi isteğimle şu görevi yüklenmeseydim, şimdi televizyon seyredecektim.

İşçi temsilcisi, göçükte sekiz kişi kaldı, dedi, ağır ağır ve akbabaların havada süzülüşüne ilgiyle bakarak, Haugk'a duyurmadan; iki dış açık gibiler, diye konuştu ağzının içinde.

Evet, sekiz kişi kaldı göçüte. Beşini hemen çıkardık, fakat üçü kurtulamadı. Bilirsin bu işleri.

İhtiyar Haugk, piposunu yaktı. Piponun ağzında tütün yoktu ama, birbiri arkasına bir çok kibrit çaktı. Ayaklarının ucunda öyle çok kibrit çöpü yığıldı ki, Mikado oyununda yere atılmış küçük küçük tahta parçalarını hatırlattılar. Haugk, aşağıya, Bringhoff'un geldiği yola baktı, yine.

Üçü kurtulamadı, demek? Üç kişi dedin, değil mi? Ne diye üç kişi? Demek, bundan ötürü benim oğlan hâlâ gelemedi! Bu yüzden! Evet, demek böyle!

Soluk tıkayan bir sessizlikten sonra güldü ihtiyarcık, yılın en gülünç şakasını dinlemişcesine.

Demek, böyle, Fritz? Demindenberi bunu söylemek istiyordun bana! Ben sersem de, Niggemeier'den güvercin satın alacaksın, sandıydım. Oysa, hepsini satmıştı.

Akbabalar hâlâ sâzülüyordu, havada. Fakat ihtiyar Haugk, ayaklarının ucunda yığılmış kibrit çöplerin ayırmıyordu, bakışlarını. Evet, evet, dedi yine? Sonnenschein herzaman çürüktü, galeta gibiydi.

Şimdi kavradı mı acaba? Oyun da başlamak üzere. Acaba maçta oynıyacak mı, Uwe?

Üçü kurtulamadı, demiştin. Fakat ne diye üç kişi. Neden iki değil.. ya da bir değil. Hattâ hiç kimse ölmese!

Birden, neden hiç kimse değil, diye haykırdı. Neden? Ne diye? Söyle, Fritz! Neden? Bir insanın bir ton kömürde daha değerli olduğunu bir türlü kavramıyorlar da, ondan. Heey, be! Böyle değil mi? Böyle değil mi?

Aman yarabbim, ihtiyar ne de haklı, diye düşündü. Ne çok haklı. Fakat elden ne gelir buna karşı? İşi mi durdurmalı.

çıkıverir mi diye, meslektaşlarının maskeleşmiş yüzlerine bakmıştı. Fakat yedi kişinin yüzünde, eski yıllarda çoğu yapıldığı gibi kur'aya baş vurulmayıp da birisi çıktı diye, rahatlık belirmişti.

Brinkhoff, korkak herifler diye içinden geçirdi, önemli bir şey olmayınca çeneleri düşer, fakat söz söylemek gerekince hemen kuyruklarını altlarına kıstırırlar. Boş ver, istekli olduk bir kerre. Fakat bugün öğleden sonra televizyonda futbol maçını ne olursa olsun kaçırmamalıyım.

Brinkhoff'un ziyaretine gideceği Haugk ailesi, şehir dışındaki mahallelerden birinde oturuyordu. Akciğeri kömür tozundan bozulduğu için on yıl önce sakata çıkmış olan baba Haugk, evinin ön bahçesinde çalışmaktaydı. Brinkhoff, ihtiyar Haugk'un tırmığı arada bir bırakıp doğrulduğunu ve elini gözlerine siper edip aşağılara, yola baktığını farketti; geldiği yola bakmaktaydı.

İşçi temsilcisi, bahçe kapısında durdu:

Günaydın, Wilhelm! Bu kadar çok çalışma, yarına da iş kalsın!

Bugün hava güzel. Fakat yavaş yavaş zamanı da. Brinkhoff bunu ağır ağır ve ilgisiz söyledi.

Hey Allahım, ihtiyarın işi yolunda, diye içinden geçirdi, kendi başına buyruk. Dilediğini yapar, canının çekmediğini yapmaz. Fakat futbol maçını ne yapıp yapıp kaçırmamalı.

Haugk, oo, sen misin, dedi. Senin de günün aydın olsun. Evet, otlar büyüyorlar da büyüyorlar. Her gün biraz bahçede çalışmak gerekiyor, çiçekleri otlardan kurtarmak için.

Brinkhoff, futbol maçını ne yapıp yapıp kaçırmemem söylemem gerekiyor. Bu işi gönüllü olarak üzerime de aldım. Acaba Uwe oynıyacak mı bugünkü maçta?

İhtiyar Haugk, birden, bizim buralarda ne arıyorsun, diye sordu. Güvercin satın almağa mı geldin?

Brinkhoff, saatine baktı. Böyle giderse futbol maçını kaçıracağım, sonunda.

İhtiyar Haugk, izinli misin, diye sordu.

Hayır, Wilhelm, iznimi Martta kullandım. Benim küçük evi şöyle bir elden geçirmem gerektiydi. Ben de iznimi kullandım, bu yüzden.

Öyle, Fritz. Böylece hiç değil kendi işine bakabilirsin. Eskiden ben de hep böyle yapardım. Şimdi vaktim var, hem de pek çok..

Brinkhoff, evet diye içinden geçirdi, fakat sakat olmalı.

Böylesine uzun ve güzelim günlerde neler neler yapılmaz ki! Artık ne koşuşmak var, ne didinmek. Daha hızlı, daha daha hızlı falan da yok. Sakın yoruldum sanmayın, cümlesi de yok. Ne var ki, şimdi de hapı yutmusuz, ciğerler sana ayak uyduramıyor. Sis bastırınca bir korkuya kapılıyorum, nefesimi tıkayacak, diye. Emeklilik parası da fazla bir şey değil. Fakat elden ne gelir! Bu işler böyle!

Brinkhoff, bizler işçiyiz, dedi, bütün suç iteleyenlerde değil, diye içinden geçirdi, buna katlananlar da suçlu. Şehirlerarası maçı kaçırmam, inşallah.

Niggemeier bütün güvercinliğini satıyor, şehrin merkezine taşınacak. Biliyorsun, karısı amcasının evine mirasa kondu; oraya taşınacaklar. Fakat orada güvercin beslemek yasak. Ucuz ucuz güvercin satın alabilirsin. İyi uçucuları var, bir çok ödül kazandılar Niggemeier camgöz de değildir.

Brinkhoff, güvercinlerine ne fiyat istiyor, diye sordu. Gevezeliğe devam edersem, futbol maçını kaçıracağım, sonunda.

İstersen onunla bir konuşayım. Ya da, hemen oraya gidelim. Bizden bir kaç ev ötede oturuyor. Yani, vaktin varsa ve istersen!

Brinkhoff, acele acele, hayır, Wilhelm, dedi, böyle bir ziyaret daha yapmam gerekiyor.. olanları sen de duymuşsundur!

Aman yarabbi yoksa bir şey mi oldu maden ocağında?

İhtiyar Haugk, Brinkhoff'u aşağıdan yukarı bir süzdü.

Brinkhoff, aman yarabbim, diye içinden geçirdi, oğlunun ölenler arasında olduğunu çevrede yüzlerce kişi biliyor da, bunun bir seyden haberi yok. Komşuları da pek yüreksizmiş, biri çıkıp ihtiyara söylememiş.

Uwe takımda oynıyacak mı, acaba?

Evet Wilhelm, Sonnenschein tabakasında, doğu tarafında, beşinci bölmede. Sen oraları bilirsin, kendi zamanından.

Ne? Sonnenschein mi? Doğuda beşinci bölme mi? Evet evet, Sonnenschein hep çürüktü. Benim zamanımda da. Haftada bir göçük olurdu. Lânetlenmiş gibiydi. Öylesine sağlam yapılırdı da, yine çökerdi. Bu uğursuz yeri bir türlü kapatmadılar, kömürün en iyisi

Haugk, eve baktı; karısı çıkmış, bahçe kapısında duran erkekleri görmezlikten gelerek, aşağı yola bakıyordu. Yolda, ilk sabah postasının madencileri acele acele hatta bazıları koşar adımla yürüyordu.

Brinkhoff, hepsi de vaktinde televizyonun başında olacak, diye içinden geçirdi.

Fakat Fritz, karıma nasıl söyliyeceğim bunu ben? Nasıl söylesem? Nasıl?

İhtiyar, umutsuzlukla hep bunu soruyordu.

Ne dedin, Wilhelm? Ne dedindi?

Geldiğine çok teşekkür, Fritz. Fakat ben karıma nasıl söyliyeceğim, bunu? Nasıl söylesem?

Brinkhoff, ben giderim ona, dedi.

Çıldırdım mı ben? Hey Allahım, nerden de aklıma geldi! İhtiyar bütün yakınlarına benim haber vermemi ister, belki de! Oyun da başladı şimdi.

İhtiyar Haugk, bir makas aldı ve insan boyu bir hezaren çiçeği fidanına yaklaştı.

Brinkhoff, kadının eve girmesini bekledi ve hemen arkasından koştu.

Koridorda, kızarmış balık kokuyordu. Kadının tavaları ve kapları oraya buraya koyup kaldırdığı duyuluyordu. İşçi temsilcisi ağır ağır soluk alıyordu. Sonunda, küçük bir çocuk gibi, söyleyim mi, söylemeyim mi, diye ceket düğmelerini saydı. Sonra, oda kapısını hızla açtı. Kocası, ya da oğlu yerine yabancı bir adamı karşısında gören kadın, biraz şaşaladı.

Buyrun! Kocamı mı istiyorsunuz? Bahçede. Fakat az önce konuşmadınız mı, kendisiyle?

Şimdi söylemeli, hemen söylemeliyim, çabuk olup bitsin, diye düşündü. Çabuk, çok çabuk söylemeli.

Fakat konuşmadı. Kadına yaklaşmak istediği halde, eşikten öteye bir adım atamadı. Elinde tuttuğu şapkasını evirip çeviriyordu. Şapkasını çevirip duruyordu.

İşçi temsilcisi Brinkhoff, kadının gözlerinin gittikçe büyüdüğünü, kadının bir sandalyeye oturuverdiğini gördü. Kadın, hayır hayır, diye haykırdı. Hayır hayır. Doğru değil, bu.

Brinkhoff arkasını dönüp dışarıya çıktı, koşarcasına. İhtiyar mavi hezaren çiçeğinden uzun bir sap koparıp, Binkhoff'a: «Baldızım gelir, nerdeyse dedi. «Çoktan gelmiş olmalıydı, ya. Çiçekleri ve küreği alacak. Kürk mantosu var da, bir küreği yok.»

Brinkhoff, koşup uzaklaşırken, eve girebilirsin artık, diye seslendi.

Evet, Fritz... Ne de sevimli bir sevgilisi vardı, oğlumun.. Öyle de.

Akbabalar gözden kaybolmuştu.

İşçi temsilcisi Brinkhoff, yola vardığında terden sırsıklamdı, gömleği tenine yapışmıştı. Kaşlarına kadar ter içindeydi. Brinkhoff, yokuşu ayaklarını sürükliyerek indi. Yolda kimseler yoktu. Mahalle bomboştu. Mahallenin ve yolun bitiği yerde, kenardaki tozlu otlara oturup yüzünü kuruladı.

Hey Allahım, bu dünyada ne biçim insanlar var! Televizyonun karşısına geçip de topa nasıl bakabiliyorlar sersem sersem? Bakıp bakıp da sesleri kısılıncaya kadar nasıl bağırabiliyorlar?.. Bensel..

ŞİİR

Akar Tezgâh başında Alnından şıp şıp terler
Bir ayda aldığına dudak büker gülerler
Evdeki çoluk çocuk ekmek yemek isterler
Soruyorum sizlere bu düzene ne derler.
Tezgâhta çalışan sen, adaya giden kimler
Kirada oturan sen, kirayı alan kimler
Bakkala borçlu sensin, sefayı süren kimler
Soruyorum sizlere bu düzene ne derler
Fabrikalar kurulur boşta kalan gene sen
Eski evler kıyılıp hanlar bitiyor yerden
Dikili ağacı yok işçi mehmedin neden
Soruyorum sizlere bu düzene ne derler
Sen çalış fabrikada amma adaya da git
Mehmet kendi evini birleşerek kendin dik
Muthaç olma kimseye başında olsun dimdik
İşte böyle düzeni istemişti Atatürk.

Eyüp Hüseyin Akduman